

Dr hab. Katarzyna Chalubińska-Jentkiewicz, prof. ASzWoj
Katedra Prawa Informatycznego
Wydział Prawa i Administracji
Akademia Sztuki Wojennej

RECENZJA

rozprawy doktorskiej mgr. Dawida Korczyńskiego
p.t.

Charakter prawny administracyjnych kar pieniężnych w transporcie drogowym

Warszawa 2024, ss. 315

przygotowanej pod kierunkiem

dr. hab. Dariusza Jagiello, prof. Uniwersytetu SWPS

I. Podstawa prawna

Art. 190 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (tj. Dz.U. z 2023 r. poz. 742). Kryteria oceny osiągnięć osoby ubiegającej się o nadanie stopnia doktora zostały określone w art. 186 ust. 1 pkt 4 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. - Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (tj. Dz. U. z 2023 r. poz. 742 z późn. zm.). Zgodnie z art. 186 ust. 1 pkt 4, ww. ustawy przedmiotem recenzji jest maszynopis rozprawy doktorskiej zatytułowanej *Charakter prawny administracyjnych kar pieniężnych w transporcie drogowym*.

II. Uzasadnienie wyboru tematu rozprawy doktorskiej

Wybór przez Doktoranta tematu rozprawy doktorskiej pt. *Charakter prawny administracyjnych kar pieniężnych w transporcie drogowym* uważam za trafny i godny dociekań badawczych. Dysertacja dotyka bowiem zagadnień związanych z charakterem administracyjnych kar pieniężnych, które wobec nowych uwarunkowań, również prawodawstwa unijnego, mają coraz szersze zastosowanie i stają się głównym instrumentem zastosowania przymusu administracyjnego. Profesor Tadeusz Bigo zwrócił uwagę, że przymus administracyjny występuje w dwóch postaciach: egzekucji i kary¹. „Zachowanie się sprzeczne z nakazami prawnymi powoduje uruchomienie sankcji prawnych i to albo w formie egzekucji, albo też w formie kary”. Należy także podkreślić, że podjęty przez Doktoranta problem badawczy, mimo że stanowi przede wszystkim studium z zakresu prawa administracyjnego, ma charakter interdyscyplinarny, bowiem odnosi się nie tylko do zagadnień prawa administracyjnego ale także karnego, cywilnego, konstytucyjnego i prawa Unii Europejskiej. Jest także elementem rozważań w kontekście praw człowieka. Takie podejście wielopłaszczyznowe w naukach społecznych, a tym samym podejmowanie niełatwych problemów badawczych zasługuje na aprobatę. W szczególności, że Doktorant zwraca uwagę na kwestie zasadnicze – w praktyce orzeczniczej, w doktrynie oraz w praktyce organów powstają rozbieżności co do charakteru odpowiedzialności za delikty administracyjne zagrożone karami pieniężnymi, a w konsekwencji powstaje pytanie o odpowiedzialność obiektywną czy subiektywną. Z tego względu uważam, że przedłożona do recenzji rozprawa doktorska świadczy o umiejętności dokonania przez Doktoranta wyboru ważnego przedmiotu eksploracji naukowej, stanowiącego wyjątkowo udaną próbę opracowania problemu badawczego, który został poprawnie ujęty w formie pytania:

„Czy odpowiedzialność za delikty administracyjne w transporcie drogowym ma charakter obiektywny, czy też oparta jest na zasadzie winy oraz jakie znaczenie ma określenie okoliczności je wykluczających oraz przesłanek odstępowania od wymierzania tego typu kar” (s.6). Już w tym miejscu pragnę podkreślić, że cel podjętych przez Doktoranta badań został zrealizowany, a treść rozprawy odpowiada tytułowi pracy doktorskiej, która przyczynia się do wypełnienia luki poznawczej w tym zakresie.

¹ T. Bigo, Prawo administracyjne. Część I. Instytucje ogólne. Opracowane przez Dr. Władysława Kawkę, Adiunkta U. Wr. na podstawie wykładów uniwersyteckich prof. dr. T. Bigo, Wrocław 1948, s. 150.

III. Ocena merytoryczna rozprawy doktorskiej

3.1. Konstrukcja rozprawy doktorskiej

Praca składa się ze streszczenia, wykazu skrótów, wstępu, sześciu rozdziałów, postulatów de lege ferenda oraz zakończenia i bibliografii, obejmującej „wykaz literatury” oraz „wykaz pozostałych źródeł”, czyli aktów prawnych, orzeczeń sądów polskich, orzecznictwa międzynarodowego, aktów prawnych i innych źródeł. Doktorant dokonał systematycznego ujęcia wykorzystanych w pracy źródeł prawa i orzecznictwa. Cel poznawczy pracy wyznacza przede wszystkim analiza obowiązujących rozwiązań prawnych, co jest słusznym zabiegiem w aspekcie podjętej tematyki. Doktorant zamieścił także na początku pracy wykaz skrótów – co nie zdarza się często, a jest zaletą - wewnętrznej systematyki. Pozwoliło to na uniknięcie zbędnych powtórzeń i wpłynęło na klarowność wywodów.

Wstęp zawiera wszystkie niezbędne elementy właściwe rozprawom doktorskim. Doktorant bardzo dobrze uzasadnił wybór przedmiotu swoich badań. Sformułowano główny problem badawczy i problemy szczegółowe, jak również hipotezę główną i hipotezy szczegółowe. Doktorant określił cel dysertacji oraz metody, których wykorzystanie szczegółowo uzasadnił. We wstępie zaprezentowano także postulaty de lege ferenda, co można uznać za wzorcowy zabieg, pozwalający na analizę rozprawy w sposób ukierunkowany i spójny.

Rozprawa została podzielona na sześć rozdziałów, które tworzą określone obszary tematyczne. Pierwszy rozdział składa się z dwóch podrozdziałów i ma charakter wprowadzający. Poszczególne rozdziały zostały podzielone według ustaleń terminologicznych. Doktorant przeprowadził analizę wybranych regulacji prawnych w zakresie zastosowania kar pieniężnych grupując logicznie poszczególne zagadnienia.

Drugi rozdział stanowi charakterystykę administracyjnych kar pieniężnych i składa się z dwóch podrozdziałów. Przedstawiono w niej różne ujęcia tych kar w aspekcie terminologicznym, a mianowicie: ich kwalifikację poprzez odniesienie do różnych poglądów w tym obszarze oraz funkcje, a nawet kontekst historyczny – co dodaje walorów przeprowadzanej analizie. Doktorant dokonał przeglądu cech kar pieniężnych na gruncie przepisów związanych z transportem drogowym uwzględniając różne podstawy prawne ich zastosowań, odwołując się do wzorców konstytucyjnych, konwencyjnych oraz unijnych.

Rozdział trzeci rozprawy stanowią prawne uwarunkowania przesłanki winy, które Autor w ramach przeglądu przedstawił na gruncie charakterystyki funkcji administracji publicznej, gdzie

kluczowe znaczenie ma indywidualizacja w ocenie i procesie decyzyjnym. Oprócz egzegezy przepisów dotyczących typowych postępowań administracyjnych, Doktorant dokonał także analizy pojęcia winy w kontekście prawa cywilnego (wina w wyborze, wina w nadzorze, wina organizacyjna, wina anonimowa), które powinny być uwzględniane w tej ocenie. Natomiast wskazuje na niepowodzenie stosowania rozwiązań charakterystycznych dla prawa karnego, co jest słusznym podejściem, zasługującym na pełną aprobatę. Doktorant odwołuje się tu także do zagadnienia *compliance*, z powodzeniem uzasadniając przyjętą tezę o ważności tego procesu w sytuacjach dotyczących unikania ewentualnej odpowiedzialności. Ciekawe tu jest podejście do winy i jej funkcji limitującej surowość kary a nawet odstąpienie od niej.

Rozdział czwarty dysertacji zawiera rozważania dotyczące regulacji prawnych w zakresie ustaleń różnic pomiędzy dwiema instytucjami – wyłączeniem odpowiedzialności za delikt administracyjny, oraz odstąpieniem od nałożenia kary.

W rozdziale piątym Doktorant omawia instytucję odstąpienia od nałożenia administracyjnej kary pieniężnej na gruncie przepisów o transporcie drogowym, uznając ten mechanizm za najmocniej wyrażający charakter kar administracyjnych pieniężnych. Wskazuje postulat *de lege ferenda* dodania do przepisów postępowania administracyjnego przesłanki odstąpienia od nałożenia kary mającej charakter klauzuli generalnej nawet wówczas gdy ta została uregulowana odrębnie w ustawach je przewidujących. Ten zabieg, zdaniem Doktoranta służyłby w praktyce stosowania prawa budowaniu uniwersalnych kryteriów odstąpienia od nałożenia kary a przesłanką mógłby być interes publiczny lub ważny interes strony. Ten postulat może tworzyć podstawy do stosowania uznania w tym obszarze działania administracji publicznej, jednak Autor nie podjął w pełni tego wątku.

Rozdział szósty obejmuje rozważania na temat zbiegu odpowiedzialności za delikty administracyjne. Doktorant wysuwa propozycję zastosowania konstrukcji idealnego zbiegu deliktów funkcjonującej w przypadku zbiegu odpowiedzialności kamej z odpowiedzialnością kamą skarbową i za wykroczenia. Wydaje się, że połączenie tych trzech rozdziałów w jedną całość dawałoby wrażenie skoordynowanej analizy podjętej tematyki, jednak uwaga ta nie wpływa na ocenę ani wywodu ani całej dysertacji.

Rozprawę wieńczą postulaty *de lege ferenda*, w których Doktorant zebrал wnioski *de lege ferenda* oraz zakończenie, w ramach którego Doktorant zweryfikował hipotezy badawcze i zawarł wnioski końcowe. Podsumowanie zawiera dość obszerną rekapitulację wyników badań. Zakończenie jest spójne i nie budzi wątpliwości.

Ważnym walorem struktury dysertacji jest rozpoczynanie każdego rozdziału od swego rodzaju wprowadzenia i wieńczenie ich wnioskami. Takie rozwiązanie porządkuje rozważania w toku rozprawy i pozwala na postawienie tez częściowych w ramach poszczególnych faz pracy badawczej.

Podsumowując tę część recenzji, należy stwierdzić, że przyjęta przez Doktoranta konstrukcja rozprawy doktorskiej jest poprawna. Układ pracy nie budzi moich zastrzeżeń i jest adekwatny do tematu oraz celu rozprawy. Poszczególne elementy dysertacji są spójne, zaś narracja logiczna i interesująca zaprezentowana.

3.2. Ocena merytoryczna problemu badawczego przedstawionego w rozprawie doktorskiej

Doktorant określił problem badawczy w formie pytania: „Czy kary pieniężne nakładane przez polskie organy kontrolne za naruszenia w transporcie drogowym mają charakter kary administracyjnej, sankcji represyjnej czy charakter hybrydowy?”

Doktorant słusznie założył, że rozwiązanie tak określonego problemu badawczego będzie możliwe poprzez rozwiązanie określonych problemów szczegółowych, które formuluje w sposób poprawny i należycie uzasadniony. Pozwoliło to na pozytywne zweryfikowanie hipotezy badawczej, w świetle której kary poddane analizie mają charakter hybrydowy. Potwierdzono także założone szczegółowe hipotezy badawcze.

Celem rozprawy było w szczególności przedstawienie charakteru kar stosowanych w transporcie drogowym. Cel ów naturalnie udało się Doktorantowi osiągnąć. Jednak podejście to ma charakter uniwersalny, które można zastosować także w odniesieniu do wielu obszarów zastosowania administracyjnych kar pieniężnych. Nie wszystkie stwierdzenia Doktoranta zawarte w pracy są jednak jasne i budzą pewne wątpliwości. Dotyczy to egzegezy pojęcia interesu publicznego. Autor nie uwzględnia tu potrzeby rewizji tradycyjnych koncepcji w tym zakresie, ani nie wskazuje wyraźnie na niedookreślony charakter tego pojęcia, które jako przesłanka odstąpienia od nałożenia kary może stanowić kryterium trudne do uzasadnienia.

Duża część rozprawy stanowi szczegółową charakterystykę pojęcia i istoty kary w systemie prawa. Jest to ważny dyskurs z dotychczasowymi rozważaniami na ten temat – także w ujęciu tradycyjnym. Pojęcie sankcji prawnych w prawie administracyjnym należy utożsamiać z tymi skutkami naruszenia prawa lub niewykonania prawa, które mają swoją normatywną podstawę w

przepisach prawa administracyjnego². W ujęciu wąskim jest to sankcja egzekucyjna w administracji, sankcją administracyjną w ujęciu szerokim jest dolegliwość o charakterze pieniężnym niosąca w swej treści zapowiedź przymusu. Chociaż F. Longchamps twierdził, że „do prawa administracyjnego nie należy nic co dotyczy karania i zagrożenia nim określonych czynów”³.

Ze względu na kluczowe znaczenie przyjętej metody formalno-dogmatycznej dla recenzowanej pracy, a tym samym konieczność wykorzystania dyrektyw językowych, rozdziały II i III były niezbędne dla analizy, którą Doktorant przeprowadza w dalszych częściach pracy. Dlatego bardzo dobrze się stało, że Autor podjął trud charakterystyki pojęcia pieniężnej kary administracyjnej jak i samej winy. Szkoda jednak, że nie podjął trudu badawczego w obszarze pojęcia interesu publicznego w kontekście postulatów zmian w kodeksie postępowania administracyjnego. Doktorant umiejętnie połączył dorobek doktrynalny i orzeczniczy z analizą przepisów prawnych. Z całą pewnością mgr Dawid Korczyński swobodnie porusza się w zróżnicowanej normatywnie problematyce administracyjnych kar pieniężnych, dostrzegając praktyczny wymiar analizowanej instytucji.

Część dysertacji dotycząca administracyjnych kar pieniężnych w transporcie drogowym jest efektywnym wykazaniem umiejętności Doktoranta w zakresie posługiwania się metodą formalno-dogmatyczną. Tym samym poprawnie rozwiązał jeden z najbardziej istotnych problemów badawczych recenzowanej rozprawy doktorskiej. Lektura tej części rozważań jest interesująca, pozwala na ocenę obowiązujących regulacji.

W recenzji rozprawy doktorskiej nie sposób odnieść się do każdego analizowanego w niej wątku, tym bardziej, gdy tak jak w przypadku tej dysertacji jest ich wiele, a wszystkie moim zdaniem należą do interesujących i przy tym inspirujących do dalszej dyskusji. Zwłaszcza w kontekście postulatów *de lege ferenda*. Należy jednoznacznie stwierdzić, że dogłębna znajomość analizowanej problematyki jest widoczna w przedłożonej do recenzji dysertacji i daje możliwość oceny poprawności przeprowadzonych badań.

Mgr Dawid Korczyński wykazał się dogłębną znajomością przedmiotowej problematyki i przeprowadził wielowątkowe badania naukowe, które oceniam wysoko. Autor jest konsekwentny w

² J. Filipek, *Stosunek administracyjnoprawny*, „Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Jagiellońskiego”, nr 34, Kraków 1968, s. 91; J. Radwanowicz, *Istota i znaczenie pojęcia przymusu administracyjnego*, [w:] J. Zimmermann (red.), *Koncepcja systemu prawa administracyjnego*, Warszawa 2007, s. 135. 10 T. Bigo, *Prawo administracyjne. Część ogólna*, Lwów 1932, s. 190. 11 Idem, *Postępowanie administracyjne, wedle wykładów uniwersyteckich opracował Henryk Kawa lec*, Lwów 1938, s. 96–98. 12 B. Adamiak, [w:] B. Adamiak, J. Borkowski, *Postępowanie administracyjne i sądownictwo administracyjne*, Warszawa 2007, s. 496.

prowadzeniu wywodu naukowego. Pod względem merytorycznym podjęty problem badawczy został przedstawiony na wysokim poziomie. Uważam, że mgr Dawid Korczyński wykazał zdolność samodzielnego prowadzenia pracy naukowej, jasno wyrażając stanowisko i postulaty, stosując interesującą i odważną argumentację.

3.3. Dobór i wykorzystanie źródeł oraz literatury przedmiotu

Dokonany przez Doktoranta wybór pozycji bibliograficznych i podstaw źródłowych pracy świadczy o bardzo dobrej znajomości literatury przedmiotu. Wskazuje także na umiejętność w przeprowadzeniu selekcji materiałów, które są przydatne dla podjętego tematu rozważań. W pracy wykorzystano ważne dla analizowanego zagadnienia pozycje literatury, które zostały wyselekcjonowane w sposób rozważny i staranny. Odnosząc się do źródeł prawa wykorzystanych w rozprawie warto podnieść, że materiał jest także niezwykle bogaty. Ważnym elementem bibliografii recenzowanej rozprawy doktorskiej jest także wykorzystanie przez Doktoranta w swoich badaniach orzecznictwa, w szczególności bogato przytaczanego Europejskiego Trybunału Praw Człowieka jak i Trybunału Sprawiedliwości UE. Doktorant dokonując analizy regulacji prawnych wzbogacił ją bowiem nie tylko poglądami doktryny, lecz także dorobkiem orzecznictwem.

3.4. Strona językowa i redakcyjna rozprawy doktorskiej

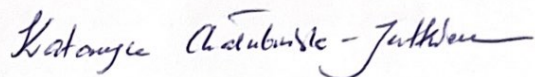
Strona warsztatowa rozprawy doktorskiej nie budzi zastrzeżeń. Przypisy i bibliografia zostały sporządzone kompetentnie. Oceniając stronę warsztatową na uznanie zasługuje przejrzystość spisu treści i podział rozprawy na części, konsekwencja w cytowaniu aktów prawnych i orzecznictwa oraz wyodrębnienie postulatów *de lege ferenda*.

IV. Wniosek końcowy

Przedstawiona do recenzji rozprawa doktorska Pana mgr. Dawida Korczyńskiego p.t. *Charakter prawny administracyjnych kar pieniężnych w transporcie drogowym* (Warszawa 2024, ss. 315), nie budzi w mojej ocenie zastrzeżeń, zarówno odnośnie do strony metodologicznej, jak i merytorycznej. Dysertacja została napisana na bardzo wysokim poziomie naukowym, a warsztat redakcyjny i językowy jest bardzo dobry.

³ F. Longchamps, Problemy pogranicza prawa administracyjnego, „Studia Prawnicze” 1967, z. 16, s. 12.

W związku z powyższym uważam, że recenzowana praca odpowiada warunkom stawianym rozprawom doktorskim, stanowi bowiem oryginalne rozwiązanie problemu naukowego oraz wykazuje ogólną wiedzę teoretyczną kandydata w dyscyplinie nauki prawne, świadczy także o umiejętności samodzielnego prowadzenia pracy naukowej, a w konsekwencji może stanowić podstawę dalszych etapów postępowania, w celu nadania Doktorantowi stopnia doktora nauk prawnych.

dr hab. Katarzyna Chalubińska -Jentkiewicz, prof. ASzWoj